

Деякі аспекти систематизації банківського законодавства

Рябченко О.І., студентка групи Юм -92

Науковий керівник: Солонар А.В. асистент кафедри АГПФЕБ СумДУ

Банківське законодавство України, на сьогодні, займає певне, притаманне тільки йому специфічне місце в системі законодавства України та являє собою систему нормативних актів, які містять в собі банківські правові норми. В загальному розумінні визначення банківського законодавства звучить як сукупність законів та підзаконних нормативних актів, що забезпечують правове регулювання банківських відносин, яке містить основоположні правові норми, базові положення з основних питань банківської діяльності. При цьому варто зазначити, що ефективне функціонування банківської системи України здебільшого визначається рівнем її правової основи і неможливе без визначення правового статусу суб'єктів банківської системи та детального регламентування різних аспектів банківської діяльності. Створення повноцінного банківського законодавства є запорукою належного управління економікою держави, побудови механізму сучасної кредитної системи України і формування правової держави [1, с. 385].

На сьогодні банківська система України функціонує на підставі цілої системи нормативно-правових актів, тобто на системі нормативних актів, що містять норми, які регулюють діяльність банків та інших кредитно-фінансових інститутів, їх взаємовідносини з клієнтами, відносини при встановленні структури й функцій кредитно-банківської системи, здійсненні основних банківських операцій, питання правового регулювання розрахункових, кредитних, валютних відносин та операцій з цінними паперами, організацію банківського контролю за господарською та фінансовою діяльністю підприємств, організацій і тому, банківське законодавство — це значний масив різноманітних за юридичною силою, формою і сферою дії нормативних актів, що мають визначену ієрархічну систему, яку все ж таки необхідно звести до одного нормативного акту, який буде повністю регулювати всі основні питання діяльності банківської системи. Звідси випливає, що велике значення для розвитку банківського законодавства має концепція розвитку банківської системи України, яка повинна містити основні напрями та шляхи вдосконалення банківського законодавства. Зокрема, актуальним є питання його кодифікації, оскільки необхідно створити на основі всіх чинних законодавчих і нормативних документів систематизований Кодекс нормативних актів щодо банківської діяльності, постійно підтримуючи його в робочому стані та ознайомлюючи з ним усі банки України [2, с. 38]. Поряд із безпосередньо вдосконаленням банківського законодавства складовою частиною цього процесу є здійснення інших заходів. Насамперед необхідно: 1) узгоджувати норми банківського законодавства з нормами інших галузей національного законодавства; 2) чіткіше розмежовувати повноваження законодавчих та виконавчих органів у банківській сфері; 3) обмежити до мінімуму втручання держави в банківську сферу і намагатись ліквідувати монополізацію НБУ в управлінні кредитно-банківською системою; 4) систематично розробляти й видавати центральним банком методичні вказівки та роз'яснення щодо деталізації застосування банківського законодавства чи регулятивних правил; 5) здійснювати реформування бухгалтерського обліку в поєднанні з удосконаленням аудиторських стандартів та аудиторської практики; 6) законодавчо врегулювати порядок організації та функціонування електронних платіжних систем.

Чинне національне банківське законодавство загалом має прогресивний напрям і підпорядковується меті регулювання ринкової системи економіки, але найважливішою його проблемою все ж таки залишається завдання розширення та якісного розвитку правового фундаменту управління банківською системою і банківською діяльністю і відповідності сучасного національного банківського законодавства міжнародним банківським стандартам. Удосконалення банківського законодавства сприятиме функціонуванню ринкової економіки, прискоренню формування ефективної банківської системи України [3, с.23]. Звідси випливає, що необхідно здійснити пошук нових підходів щодо кодифікації банківського законодавства України, адже це дозволить вдосконалити банківське законодавство та створити єдиний збір законів, що будуть повністю регулювати всі суспільні відносини у банківській діяльності, тобто систематизувати банківське законодавство. Як було зазначено вище, таким шляхом

може бути саме процес проведення кодифікації, яка створить можливість здійснення синтезуючого підходу до створення Банківського кодексу України [4].

Щодо проведення кодифікації для створення Банківського кодексу України, то вона повинна відразу відповідати тим сучасним вимогам як теорії права, так і науки фінансового права, які висуваються до неї. При чому необхідно забезпечити якнайближчу відповідність між нормами Банківського кодексу України та фінансовими міжнародними стандартами, оскільки важливою передумовою ефективності цієї форми систематизації законодавства є рівень культури кодифікаційної діяльності учасників законотворчості. Така культура поєднує професійні правові знання, вміння, навички з політичними, етичними, соціологічними, економічними та іншими видами культури [5].

Розробка проекту Банківського кодексу України є складною і відповідальною роботою, банківський кодекс України повинен бути розроблений на компетентній і кваліфікаційній основі. Серед змістовних вимог насамперед слід виділити такі: акт має бути зрозумілим (доступним), несуперечливим і повинен пропонувати повну регламентацію банківських відносин, не допускаючи існування прогалин, а найважливішими процедурними вимогами - вимога про обов'язкове оприлюднення акту; вимога, що забороняє зворотню силу акту; вимога розумної стабільності права; вимога послідовної правотворчості; вимога надання достатнього часу для змін у системі правовідносин, викликаних прийняттям нового закону. Дотримання таких вимог призведе до того, що проект Банківського кодексу України можна буде назвати дійсно якісним.

Слід зазначити, що передачею проекту Банківського кодексу України до Верховної Ради України не закінчується систематизаційна процедура. Її завершення настає тоді, коли проект Банківського кодексу України набирає своєї чинності. Таким чином, кодифікація як форма систематизації переплітається з законотворчим процесом.

Після проведення кодифікації банківського законодавства всі нормативно-правові акти, які слугували основою створення Банківського кодексу України, повинні бути відмінені чи втратити свою юридичну силу.

На основі розглянутого та використаного матеріалу, безперечно, необхідно зробити висновки про стан правових актів, що здійснюють регулювання в сфері банківської діяльності та зазначити про необхідність створення нових, спрямованих на реалії сьогодення. Кодифікація правових норм дасть змогу виявити та використати на практиці їх багаті різносторонні можливості в здійсненні та вдосконаленні правового регулювання, а, отже, і постійно зростаючої ролі в розвитку суспільства. Національна банківська система в своєму розвитку та покращенні потребує оптимізації методів та функцій формування системного законодавства, створення науково-дослідної бази як для формування банківського потенціалу, так і реформування правового регулювання діяльності в банківській сфері.

Література

1. Біленчук П.Д. Банківське право: українське та європейське: Навчальний посібник / П.Д. Біленчук, О.Г. Динник. – К.: Атіка, 1999. – 400 с.
2. Селезньова О.М. Проблеми систематизації банківського законодавства / О. М. Селезньова // Економіка. Фінанси. Право. – 2006. – № 12. – С. 37-39.
3. Орлюк О.П. Банківське право України: Навч.посібник / О.П. Орлюк. – К.: Юрінком Інтер, 2006. – 392с.
4. Питання вдосконалення банківського законодавства [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: http://buklib.net/component/option,com_jbook/.
5. Банківський кодекс України: розробка та прийняття // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://www.lex-line.com.ua/>.